

Komoróczy Géza

Yehuda Don professzor köszöntése a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumában a“Scheiber Sándor”-díj átadásakor

Jehuda Don professzor 1930-ban született Budapesten. Iskolába az akkori Zsidó Gimnáziumba járt, 1947-ben érkezett Palesztinába, 1948, Izrael Állam megalakulása óta izraeli állampolgár. Egyetemi tanulmányait egy mezőgazdasági *college* után Jeruzsálemben a Héber Egyetemen és Londonban a London School of Economics-on végezte. PhD dolgozatának tárgya Anglia és Magyarország gazdasági kapcsolatai a dualizmus korában (1961). Szakterülete a közgazdaságtan, gazdaság- és társadalomtörténet, statisztika. A Bar Ilan Egyetemen (Ramat-Gan) mint egyetemi tanár széles körű oktatói tevékenységet fejtett ki a közgazdaságtudomány különböző ágaiban, éveken át, több ciklusban volt a *Department of Economics* vezetője, és több magas egyetemi és társadalmi tisztséget viselt. Jelenleg a Bar Ilan professor emeritusa. Vendégprofesszor volt számos külföldi egyetemen (San Francisco, Harvard, New York, London stb.), Budapesten is az Eötvös Loránd Tudományegyetemen és a CEU / Közép-Európai Egyetemen. Tíz éven át (1986–1995) elnöke volt az Izraeli–Magyar Baráti Társaságnak, éppen abban az időben, amikor – nem kis mértékben éppen az ő személyes érdeméből – szorosabbra fűződtek Magyarországnak az addig politikai okokból befagyasztott tudományos, kulturális kapcsolatai Izraellel. Egyetemén Magyarországról is fogadott, segített és képzett ki ösztöndíjas diákokat magyarországi vonatkozású történeti témákban. Összesen nyolc könyve jelent meg, ezek mellett folyóiratokban számos tanulmánya, többek között Magyarországon és magyarul is. Közgazdaság-tudományi kutatásainak megítélésében nem vagyok illetékes, de azt a hivatkozásokból is látom, hogy az izraeli kibbucok hatékonysága tárgyában közölt munkái nemzetközileg is nagy figyelmet keltettek, és hozzájárultak ennek a társadalmi és gazdasági szervezeti formának az elfogulatlan értékeléséhez. Don professzor hosszú időn át folytatott tudományos kutatásokat és publikált a magyarországi zsidó történelem (elsősorban gazdaságtörténet) témakörében. Gazdaságtörténeti kutatásainak eredményei részletes és módszertanilag is újszerű elemzésekkel – az eltűnt, államilag kisajátított és magánúton szétlopott magyarországi zsidó vagyon terjedelmének megállapítása pusztán közvetett adatokból, statisztikai módszerek segítségével – mutatták be a magyarországi zsidóság szerepét az ország és a főváros gazdasági életében; annak idején, történeti jelentőségükön túl, érdemi hozzájárulást jelentettek, háttér-anyagul szolgáltak a magyarországi zsidóság kárpótlási tárgyalásaihoz. Legfontosabb e tárgyú cikkéből mindannyian megtudjuk, bár ez a legkevesebb, hogy *mennyivel* – pontosan mennyivel – adósa a második világháború utáni Magyarország, személy szerint is mindannyian, az elpusztított több mint félmillió zsidónak. Yehuda Don e tárgyú tanulmányai minden pátosz nélkül emlékművet állítanak az áldozatoknak, és mementóul szolgálnak a mai Magyarország számára. Szakirodalmi munkásságát áttekintve feltűnik, hogy míg tudományos pályája elején főként az izraeli gazdaság elemzésével foglalkozott, Don professzor később egyre sűrűbben nyúlt a zsidó diaszpora, legyen az akár Dél-Amerika, illetve a diaszporában gyökerező izraeli társadalmi csoportok gazdasági problémáival. Egy időben – ez nekem külön felkeltette a figyelmemet – még az Iráqból érkezett zsidók gazdasági és társadalmi integrációjával is foglalkozott. Egyéb kutatásai mellett vizsgálta a zsidók gazdasági stratégiáit Európában a modern korban, és különösen sokszor vizsgálta a magyarországi zsidóság gazdasági integrációjának különböző területeit. Talán nem tévedek, ha úgy értelmezem: ezek a témák széles körű munkásságában *szív-ügy* voltak. Yehuda Don pályája egészét végigkíséri a kibbuc-gazdaság elemzése. Több cikkének szolgált tárgyal az altruista viselkedés mint gazdasági tényező, mint az együttműködés és hatékonyság egyik összetevője. Az altruizmust mint gazdaságtörténeti témát önmagában vett jelentőségén túl szimbólum értékűnek tekintem. Az altruizmus, az erkölcs és a

felelősség a tudományos kutatásban Don professzor személyiségét és egész életművét jellemezheti. Hogy most Magyarországon megkapja a Scheiber Sándor-díjat, az kitüntetés Magyarország és a magyar tudomány számára is.